

Kursbeskrivning för kurs inom LLII VT16

Lärosätets namn

Stockholms universitet, ERG (CeHum)

Kursens namn

Samhällsorienterande ämnen för lärare i åk 4-6, 30 högskolepoäng (1-30 högskolepoäng). Ingår i Lärarlyftet II.

Antal högskolepoäng

30 högskolepoäng

Målgrupp

Du som har behörighetsgivande lärarexamen med inriktning mot minst åk 4-6 eller åk 7-9 och undervisar i samhällsorienterande ämnen i åk 4-6 utan att vara ämnesbehörig

Studietakt

Halvfart

Start- och slutdatum

Kursen startar 2016-01-18 och avslutas 2017-01-13

Kursens innehåll och upplägg

Kursen behandlar de samhällsorienterande ämnena, historia, religionskunskap, samhällskunskap och geografi, deras innehåll och gestaltning i akademien och i skolan. Ett ämnesdidaktiskt perspektiv behandlas parallellt med respektive ämnesområde. De samhällsorienterande ämnena har en tematisk karaktär och därför avslutas kursen med ett syntetiserande projekt. Kursen fäster även stor vikt vid analys och tolkning av relevanta styrdokument, inte minst frågor knutna till bedömning och betygssättning i de samhällsorienterande ämnena. I kursen tillämpas varierade arbetsformer, där praktisk-estetiska lärprocesser och användningen av IT i undervisningen har en framskjuten plats.

Kursen består av 5 delkurser:

Delkurs 1, historia, omfattar 6,5 hp och behandlar såväl kunskaper om det förflutna som historiska och historiedidaktiska begrepp. Kursen har fyra innehållsliga teman som utgår från Lgr 11: Forntiden och medeltiden fram till cirka 1500; Norden och Östersjöriket Sverige, cirka 1500 till 1700; Ökat utbyte och jordbrukens omvandling, cirka 1700-1800; Hur historia används och historiska begrepp

Delkurs 2, religionskunskap, omfattar 6,5 hp och behandlar såväl kunskaper om religioner och livsåskådningar som religionsvetenskapliga och religionsdidaktiska begrepp. Delkursen har fyra innehållsliga teman som utgår från Lgr 11: Religioner och andra livsåskådningar; Religion och samhälle; Identitet och livsfrågor; Etik.

Delkurs 3, samhällskunskap, omfattar 6,5 hp och består av fyra teman. Det första temat tar upp sociala förhållanden med tonvikten lagd på samlevnadsformer, könsroller, jämställdhet och sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer. Inom detta tema behandlas också Sveriges nationella minoriteter. Det andra temat tar upp det svenska rättssamhället med tonvikten lagd på mänskliga rättigheter, dess ursprung och innehåll. Här behandlas också värden, normer, lagstiftning, kriminalitet och påföljder. Det tredje temat tar upp demokrati, beslutsfattande och påverkansmöjligheter med särskilt fokus på elevdemokrati. I detta sammanhang behandlas också hur demokratin kan förverkligas i det svenska samhället med fokus på politiska val, partier och ideologier. I anslutning till detta behandlas också medias roll i samhället och källkritik. Det fjärde temat tar upp samhällsekonomi med tonvikten lagd på privat och offentlig ekonomi. Inom detta tema ryms också en analys av välfärden och dess fördelning med fokus på barnens situation.

Delkurs 4, geografi, omfattar 6,5 hp och ger deltagaren en möjlighet att utveckla grundläggande kunskaper i geografifämnet som skolämne och som vetenskap, vilket inkluderar utbildningsvetenskapliga, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv och metoder. Centralt är kunskap om samband mellan natur, samhälle och människans levnadsvillkor i världen över tid, med särskilt fokus på svenska förhållanden. Geografiska verktyg i form av exempelvis kartor, digitala (IT) verktyg som satellitbilder och GIS samt fältstudier är centrala i kursen. Förmågan att använda geografiska verktyg är viktig för att utveckla lärandesituationer som motiverar och intresserar eleven. Vidare behandlas geografiska perspektiv på frågor om hållbar utveckling och hur de kan problematiseras i samhället och skolan. De ämnesdidaktiska perspektiven integreras i undervisningen men behandlas särskilt i samband med frågor om hållbar utveckling.

Delkurs 5, projektarbete, omfattar 4 hp och består av ett avslutande syntetiserande projekt som innebär en analys av en given plats utifrån ett integrerat SO-perspektiv.

Former för examination

Kursen examineras genom skriftlig uppgift i respektive delkurs 1-4 samt genom skriftligt och muntligt presenterat projekt i delkurs 5.

Betygsättning sker i delkurs 1-4 enligt en målrelaterad sjugradig betygsskala:

A = Utmärkt, B = Mycket bra, C = Bra, D = Tillfredsställande, E = Tillräckligt, Fx = Otillräckligt, F = Helt otillräckligt.

Delkurs 5 bedöms enligt en tvågradig skala: U = Underkänd, G = Godkänd.

Lärandemål

Kunskap och förståelse

Efter att ha genomgått kursen förväntas studenten:

- muntligen och skriftligen visa förtrogenhet med centrala begrepp, modeller, metoder och teorier inom de fyra vetenskapliga disciplinerna
- visa kunskap om innehållet i centrala styrdokument samt ge exempel på hur dessa kan tolkas och konkretiseras i undervisning
- muntligen och skriftligen visa förtrogenhet med hur ämnesdidaktisk litteratur och forskning resonerar kring frågor om kommunikation och gestaltning av ett undervisningsämne

Färdighet och förmåga

Efter att ha genomgått kursen förväntas studenten:

- visa förmåga att välja ut och organisera ett innehåll och planera för undervisning samt argumentera för dessa val utifrån ämnet, undervisningssituationen och elevernas förkunskaper
- visa förmåga att utifrån praktisk-estetiska läroprocesser använda praktisk-estetiska arbetsformer och IT för att stödja elevers lärprocesser inom SO-ämnena
- visa förmåga att tolka aktuella kursplaner samt använda dem i undervisning.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter att ha genomgått kursen förväntas studenten:

- visa förmåga att värdera, bedöma och utveckla elevers lärande i SO-ämnena med särskild hänsyn till genus, olika kulturella bakgrunder och elevens särskilda behov
- muntligen och skriftligen visa förmåga att kritiskt analysera och värdera olika texter, läromedel och medier.

Undervisningsformsform (distans, campus)

Kursen ges på distans med campusträffar omfattande 2 heldagar per månad beroende på ämne (C/D). I distansundervisningen används lärplattformen Mondo. I kursen används varierade arbetsformer och arbetssätt för att underlätta olika perspektivtaganden och för att ge möjlighet till kreativt och kritiskt tänkande. Arbetsformerna och arbetssätten består av: föreläsningar, seminarier, workshops, grupp- och gestaltungsövningar samt individuella muntliga och skriftliga presentationer.

Validering

Validering är möjlig och kommer att utföras i enlighet med den process som utarbetats av Valideringsprojektet vid Stockholms universitet.

Kursens lärare

I kursen undervisar följande lärare:

Universitetsadjunkt Aho Alp: historia och ämnesdidaktik

Fil.dr., universitetslektor Björn Falkevall: religionskunskap och ämnesdidaktik

Universitetsadjunkt Özlem Erdogan: ämnesdidaktik och projektet

Universitetsadjunkt Lars Nohagen: samhällskunskap och ämnesdidaktik

Universitetsadjunkt Kerstin Grenö: geografi och ämnesdidaktik

Övriga ansvariga för kursens innehåll och utformning:

Professor Geir Skeie i religionskunskap och ämnesdidaktik

Docent Per-Arne Karlsson i historia och ämnesdidaktik

Kursutvärdering

Utvärdering kommer att ske muntligt på campus och skriftligt via webben.

Kontakt

För frågor om kursen och validering, kontakta Karin Gunnarsson:

karin.gunnarsson@cehum.su.se

Litteraturlista

(Med reservation för revidering)

Delkurs 1: Historia med ämnesdidaktik, 6.5 hp

Berggren, Lars & Greiff, Mats, *En svensk historia från vikingatid till nutid*, Lund 2009. (Urval ca 300s.)

Eliasson, Per & Rudnert, Joel (red.), *Klassrummet och cirkeln* [Elektronisk resurs]: *en forskningscirkel om historieundervisning i det mångkulturella klassrummet*: [rapport], Avdelning barn och ungdom, FoU-utbildning, Resurscentrum för mångfaldens skola, Malmö stad, Malmö 2009 (Finns tillgänglig på <http://www.malmo.se/fouutb>. Texten kommer också att finnas på kursens Mondo-sida) (Urval ca 100s)

Lee, Peter, "Putting Principles into Practice: Undersanding History", s. 31-77 i Donovan, Suzanne & Bransford, John D. (eds.), *How students learn* [Elektronisk resurs]:

history in the classroom, National Academies, Washington D.C. 2005, <http://www.nap.edu/books/0309089484/html> (Tillgänglig via SUB). (46s).

Lindström, Dag, *Fortid i Sverige – en introduktion*, Stockholm 2004 (Urval ca 100s).

Tillkommer ca 100 sidor text som tenteras, däribland lärobokstext för åk 4-6, som studenten väljer i samråd med läraren.

Summa: ca 650 sidor.

Delkurs 2: Religionskunskap med ämnesdidaktik, 6.5 hp

Arvidsson, Stefan (2012): *Varför religionsvetenskap?. En ämnesintroduktion för nya studenter*. Lund: Studentlitteratur. (Urval ca 100 s.)
eller

Gilhus, Ingvild Sælid & Mikaelsson, Lisbeth (2003). *Nya perspektiv på religion*. Stockholm: Natur och kultur (urval ca 50 s.)

Armstrong, Karen (2012). *För Guds skull: om religionens betydelse*. [Ny utg.] Stockholm: Bromberg (urval ca 50 s)

Almén, Edgar (2000): Vad studerar vi som religion? I: Almén, Edgar, *Livstolkning och värdegrund: att undervisa om religion, livsfrågor och etik*, Univ., Skapande vetande, Linköping, 2000 (30 s)

Erricker, Clive (2010) *Primary Religious Education - A New Approach Conceptual Enquiry in Primary RE*. Routledge (urval ca 100 s.)

Hjärpe, Jan ( ): Perspektiv på islamologi: essentialism eller religionsantropologi? I: Otterbeck, Jonas & Stenberg, Leif (red.) (2012). *Islamologi: studiet av en religion*. Stockholm: Carlsson. (14 s)

Wibeck, Sören (2005) *Religionernas historia - Om tro, hänförelse och konflikter*. Lund: Historiska media. (450 s)

E-resurs

Hylén, Torsten (2012) Essentialism i religionsundervisningen, ett religionsdidaktiskt problem. I *Nordidactica* 2012:2. <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:603759>. (30 s)

Summa: ca 700 s.

Delkurs 3: Samhällskunskap med ämnesdidaktik, 6.5 hp

Brolin, Krister & Nohagen, Lars (2012). *Forum Samhällskunskap 123*. Sanoma Utbildning. (Urval 325 s.)

Odenstad, Christina (2014). *Ämnesdidaktik för SO-ämnena: för grundskolan*. Malmö: Gleerups (urval cirka 60 s.)

E-resurser*

Alexandersson, Kristina (2012) *Källkritik på internet*. Stiftelsen för internetstruktur. (50 s.)

Amnesty International (2006) *Rätt ska va rätt – om mänskliga rättigheter*. (73 s.)
 Konsumentverket (2012) *Koll på pengarna*. (20 s.)

Skolverket (2011) Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11). (Urval 25 s)

Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i samhällskunskap*. (39 s.)

Skolverket (2013) Att förstå sin omvärld och sig själv. Ur serien Forskning för skolan. (Urval 60 s)

* Samtliga e-resurser finns att hämta som pdf-filer på Mondo: Filsamling -> Litteratur:

Summa: ca 650 s.

Delkurs 4: Geografi med ämnesdidaktik 6.5

Rubenstein, J., Renwick, W. & Dahlman, C. 2012: Introduction to Contemporary Geography. Pearson Education Inc: USA. Boken finns både som pappersversion (tex. www.adlibris.com/se/) och som e-bok, se separat dokument för åtkomst. (urval 360 s.)

Elektronisk resurs

Finns tillgänglig via Mondo

Deutsch, L., 2006: *Hur svenske är en svenske ko?* Ur Kungl Skogs- och Lantbruksakademien: Jordbruk, handel och utveckling. Mot ökad samstämmighet. (5 s.)

Helmfrid, S (red), *Sveriges nationalatlas. Sveriges geografi* (urval 40 s.)
<http://friatlasgis.sna.se/sna/webb.atlas?book=T>

Geografiska Notiser: Från sinne till symbol – om barns förhållande till kartan, Sofia Cele UU (9s,)

Skolverket: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, inklusive kursplan för geografi. (ca 15 s.)

Skolverket: Kommentarmaterial till kursplanen i geografi. (44 s.)

Summa: ca 470 s.

Delkurs 5: Projektarbete 4hp

Harrison, Christine & Howard, Sally (2012). *Bedömning för lärande i årskurs F-5: inne i "the primary black box"*. Stockholm: Stockholms universitets förlag. (52 s.)

Bronäs, Agneta & Runebou, Niclas (2010). *Ämnesdidaktik: en undervisningskonst*. Stockholm: Norstedt. (156 s.)

E-resurs

Adolphson, Margareta (2009). *Två terminer: eller jag som trodde jag kunde*. Stockholm: Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot humaniora och samhällsvetenskap, Stockholms universitet (134 s.). Tillgänglig på Internet: <http://ojs.sub.su.se/ojs/index.php/gem/issue/view/6>

Aktuella styrdokument (skollag, grundskole- eller gymnasieförordning, läroplan, kursplaner och kunskapskrav samt skolverkets kommentarer till styrdokument) finns att ladda ned på www.skolverket.se

Summa: ca 400 s.